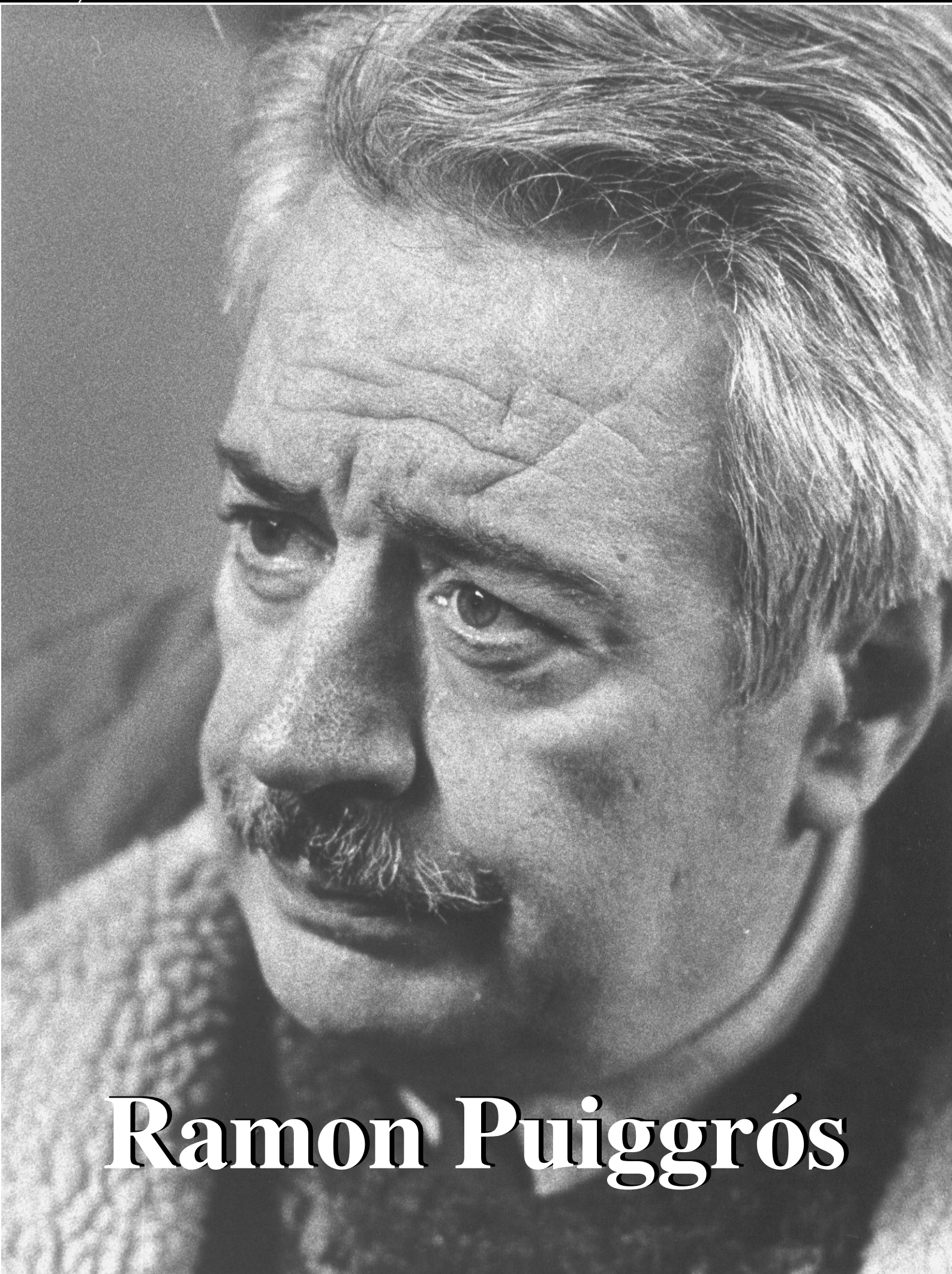




Ajuntament de Terrassa



Ramon Puiggrós



Presentació

Si Terrassa és i ha estat un punt de referència important en la lluita obrera i democràtica és gràcies a persones com en Ramon Puiggrós i Esteve, un home de sòlids principis que ha defensat els seus ideals en tots els àmbits d'actuació possibles: laboral, sindical, polític, social i veïnal. En Ramon Puiggrós personifica una part molt important de la història d'aquells que van lluitar per assolir una societat democràtica, que el tenen com a referència ineludible. La història d'aquells homes i dones que van lluitar en defensa dels seus ideals i que, per defensar els seus principis, van patir maltractaments, humiliacions, detencions i empresonaments. I que, malgrat tots aquests entrebancs, encara avui es mantenen fermes en les mateixes conviccions.

Ramon Puiggrós forma part de la nostra historiografia local en diversos àmbits. En el moviment sindical, partint d'una inicial militància en el catolicisme obrer, es vincula a diversos moviments sindicals representant els interessos dels treballadors del sector tèxtil, particularment a CCOO, sindicat al qual segueix vinculat en representació de pensionistes i jubilats. Políticament ha militat en diferents organitzacions i partits polítics sense deixar mai de banda l'activisme sindical, que ha estat sempre la pedra de toc del seu compromís. En el moviment veïnal continua participant activament amb diversos càrrecs a l'Associació de Veïns de Ca n'Aurell i a la Federació d'Associacions de Veïns de Terrassa (FAVT). En l'aspecte social i cultural contribuï a la creació del Centre de Cultura Popular, entitat filial de la JOC (Joventut Obrera Cristiana), que va esdevenir un espai de formació obrera però també de trobada dels militants sindicals antifranquistes. Com es pot veure, una trajectòria vital molt intensa, que l'Ajuntament de Terrassa ha considerat que calia reconèixer públicament amb la concessió de la Medalla de la Ciutat. Un petit homenatge a un gran home que fem extensiu a totes aquelles persones que, com ell, han contribuït a la instauració d'una societat democràtica, més justa i equilibrada.

Pere Navarro
Alcalde de Terrassa

Ramon Puiggrós: un ferm lluitador pels drets socials i sindicals dels treballadors

Ramon Puiggrós Esteve és un dels noms més rellevants del sindicalisme antifranquista a Terrassa i al Vallès Occidental. La seva personalitat és un referent de la lluita obrera i democràtica, però alhora és també un dels exponents més representatius d'un moviment cristià de base molt sensible a les injustícies socials durant la llarga negra nit del franquisme. Forma part d'aquell sector del catolicisme obrer que va intentar combinar fe catòlica i compromís social, que va adoptar una actitud dissident del nacionalcatolicisme i una clara oposició a un règim que conculcava els drets més elementals de les persones. Ramon Puiggrós representa aquesta militància catòlica que va contribuir, juntament amb altres sindicalistes compromesos des de vessants ideològics d'esquerres, a la configuració d'un nou moviment obrer a la ciutat a partir de mitjan dècada dels cinquanta.

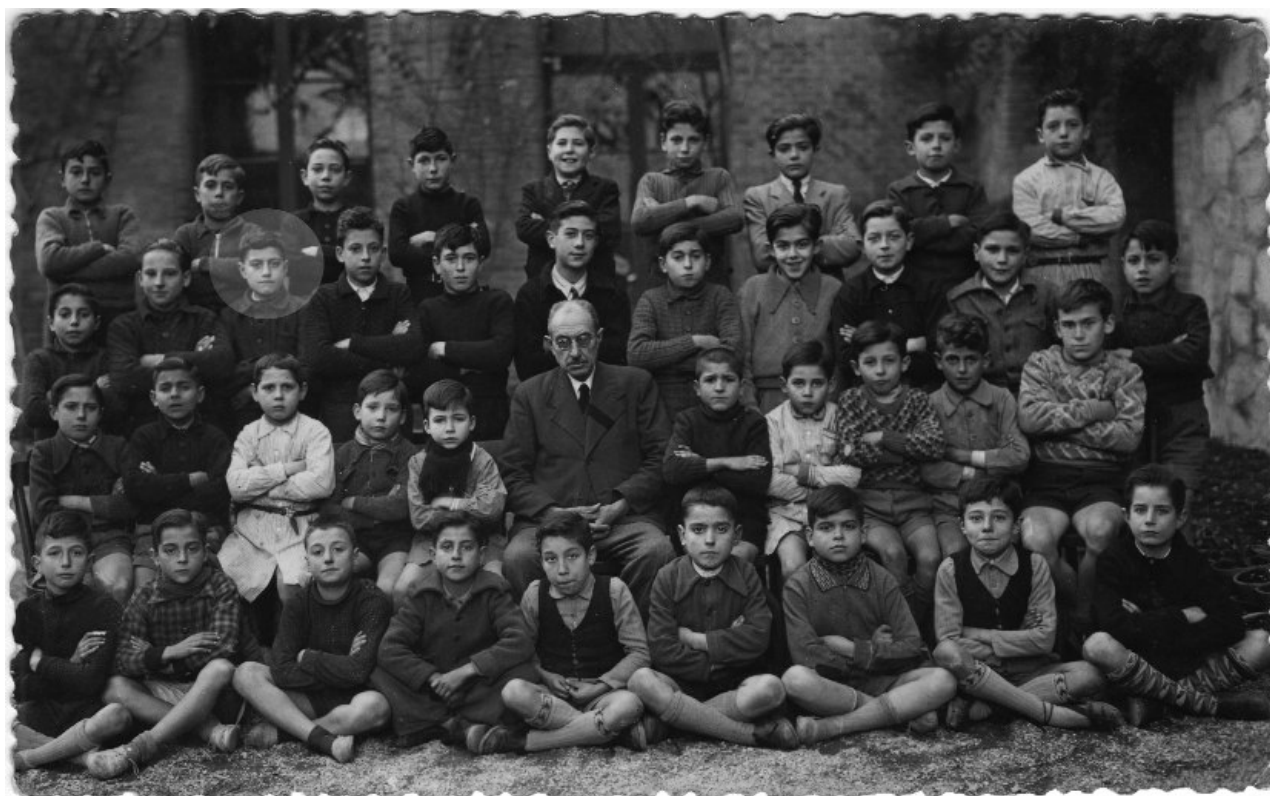
Nascut a Terrassa l'any que es proclamà la Segona República, el 1931, el seu pare havia estat un pro-



Puiggrós amb 6 anys

pietari forestal molt proper políticament a Esquerra Republicana i durant la Guerra Civil va donar suport a les col·lectivitzacions dels boscos. La derrota republicana omple de tristor la seva família perquè el pare de Ramon Puiggrós és empresonat per haver destacat en la direcció del sindicat de la fusta de Terrassa. Aquesta experiència va marcar profundament Ramon Puiggrós: "Des de molt jove vaig tenir consciència que formava part d'una societat que estava ocupada i que

nosaltres no érem lliures." El cop més dur, però, encara havia d'arribar: la seva mare va morir de tifus l'any 1943, i onze dies després moria el seu pare afectat d'una malaltia contreta durant la seva estada a la presó. Molt unit amb la seva mare, Puiggrós no oblidarà mai l'interès que ella tenia perquè fos un home lliure. Orfe amb 12 anys en el context d'una societat arruïnada i fracturada que maldava per sobreviure en plena postguerra, la il·lusió d'estudiar i convertir-se en advocat s'esvaeix perquè no podrà tornar mai més a l'escola.



Puiggrós amb companys de l'escola

Acol·lit per la família dels seus pares, Ramon Puiggrós podrà continuar vivint a Terrassa però de seguida es veié en la necessitat d'haver-se de guanyar la vida. Entra a treballar en un forn i aviat pren consciència de la clàssica explotació de treballar moltes hores de nit a canvi de rebre un salari molt minso. A banda de la jornada laboral, havia de dedicar unes hores a la setmana al *Frente de Juventudes* de Falange, participant en unes xerrades d'adoctrinament polític a les quals havien d'assistir obligatòriament els menors de 18 anys (si no s'hi assistia se sancionava amb el descompte d'una jornada de treball). Ironies del destí, va ser en el marc d'aquella organització que Ramon Puiggrós va fer els primers passos, espontanis i intuïtius, en el camí de la seva lluita per les llibertats. En aquelles reunions va entrar en contacte amb altres aprenents de forner, amb qui va tenir ocasió de compartir inquietuds i neguits.

A final dels anys quaranta es produirà l'albada d'un moviment obrer en forma de petites comissions que sorgeixen arran de reivindicacions concretes però que es dissolen tan bon punt s'acaba el conflicte. Aquestes primeres experiències col·lectives van permetre, malgrat la repressió, el contacte entre els nuclis més inquietos i conscients de la classe obrera. Alguns treballadors comencen a reclamar i joves com ara Ramon Puiggrós aconseguen millores en les condicions laborals dels aprenents que treballaven en els forns de la ciutat. Ell mateix havia pro-

mogut reunions al mateix edifici de l'*Organización Sindical Española* (OSE) i va crear una mena de sindicat que depenia de la *Central Nacional-Sindicalista* (CNS), denominació oficial del Sindicat Vertical (creat l'any 1938 com a única organització sindical i patronal de l'Espanya franquista). A través d'aquesta iniciativa aconseguiren que el complement salarial del quilo de pa es fes extensiu a tots els aprenents del gremi i la consecució de les 8 hores de treball. Aquests joves aprenents també obtingueren que el *Frente de Juventudes* es fes càrrec d'impartir-los instrucció elemental (primeres lletres) que compensés la manca d'escolarització.

Aquestes petites victòries van significar, com ell mateix ha explicat, "creure en la solidaritat, començar a creure que si la gent s'uneix pot fer coses". D'aquella primera experiència sindical, Ramon Puiggrós en va extreure almenys dues idees que ja no l'abandonarien al llarg de la seva dilatada trajectòria sindical. En primer lloc, la necessitat de prioritzar la cerca de la unitat sindical, per damunt d'ideologies, partits i confessions, com a premissa bàsica per assolir guanys socials i laborals. En segon lloc, la conveniència d'aprofitar les estructures sindicals del règim a fi d'aconseguir canvis i millores des de dins. Aquest plantejament havia de ser una de les claus de l'èxit de l'oposició sindical a partir de la dècada dels seixanta. Es tracta d'una tasca pacient i lenta de reconstrucció d'un nou



Puiggrós i participants en exercicis espirituals

moviment obrer que precipitarà l'aparició d'organitzacions sindicals com ara la Unió Sindical Obrera (USO) i, molt especialment, pel seu grau d'incidència, del moviment sociopolític de les Comissions Obreres (CCOO).

Als 17 anys, Ramon Puiggrós va començar a treballar a l'empresa SAPHIL (Societat Anònima de Pentinatge i Filatura de Llana), una de les fàbriques més importants, amb una plantilla d'uns 1.600 treballadors. En aquesta *catedral* de la indústria tèxtil terrassenca transcorrerà la resta de la seva vida laboral, amb una trajectòria professional molt diversa i on desenvoluparà una intensa activitat sindical. El centre de treball fou un lloc propici de socialització, de comunicació, però on no faltaven tampoc moments aspres en la convivència dels treballadors motivats pel sistema de treball a prima o a preu fet. Els conflictes interns que es produïen tenien a veure amb els torns de treball, la productivitat, el canvi d'horari sense avís previ i la modificació del salari pel trasllat d'un lloc de treball a un altre; tots eren problemes laborals dins la mateixa empresa. Puiggrós aviat comprovarà com la realitat de les fàbriques no tenia res a veure amb la imatge idíl·lica que volia transmetre la propaganda del règim sobre la cooperació entre obrers i patrons.

Home d'una gran coherència i de principis grànics, Ramon Puiggrós sempre ha considerat que el cristianisme no es pot deslligar de la justícia social i de la solidaritat entre els homes per damunt de diferències de classe i pensament. De cap manera, per tant, podia estar d'acord amb un sistema polític basat en l'opressió i la repressió, i en la negació de les llibertats més elementals. Les seves inquietuds el portaren a entrar en contacte amb el Casal de Sant Pere, a través del qual va conèixer el moviment de la Joventut Obrera Cristiana (JOC). Aquesta organització li va donar una formació social i li va permetre adquirir una consciència obrera. Aquest moviment de l'Església va ajudar molts joves a saber veure, a saber jutjar i, en conseqüència, a actuar per resoldre els problemes socials. Tot i no ser legal, era, pel seu origen cristià, més o menys tolerada -depenent del moment i de les circumstàncies- pel règim franquista.



Puiggrós parlant en una assemblea de la JOC

La JOC es va organitzar a partir de les diferents parròquies de la ciutat i va permetre, en una línia d'actuació catalanista i obrerista, que emergissin inquietuds no controlades pels sectors nacionalcatòlics. La dissidència de moviments apostòlics com ara l'HOAC i la JOC va trastocar una dictadura que observava estupefacta i amb preocupació com alguns membres d'aquests moviments i joves capellans donaven aixopluc als treballadors en vaga, denunciaven problemes socials i criticaven les actuacions repressives policials i governamentals. Ramon Puiggrós va viure intensament aquests moments d'eclosió de dissidències i oposicions. És just recordar persones com ara el pare Alejandro García-Duran, els capellans Damià Sanchez-Bustamante, Joan Rofes, Agustí Daura i Joaquim Garrit, juntament amb els jesuïtes Pep Ricart, Manel i Santi Marçet i Víctor Blajot, amb els quals Ramon Puiggrós va creuar-se a la ciutat en el decurs de la seva intervenció cívica i sindical. De l'àmbit de l'HOAC i la JOC sorgiran futurs militants del PSUC, el FNC, el FOC, l'USO i CCOO, com ara Bartolomé Baños, Manuel Arcusa, José Muñoz Jordán, Josep Aran i Manuel Royes. El fet que membres de la JOC i l'HOAC participessin activament en l'antifranquisme treballant als barris, com a representants dels treballadors o fent accions conjuntes amb els comunistes del PSUC, no serà ben vist per les autoritats franquistes.

Durant el període 1953-1959, Puiggrós va formar part del Consell Nacional de la JOC a Catalunya i va tenir una participació molt activa, l'any 1956, en l'organització de la primera manifestació important dels obrers terrassencs sota el franquisme: la coneguda com a *vaga de les bicicletes*. En anys ante-

riors, ja s'havien detectat alguns signes d'oposició al règim franquista per part dels treballadors terrasencs, però fou el matí del 16 de gener de 1956 -en un context general de congelació salarial- quan es produeix una gran manifestació popular contra l'augment de l'impost municipal de circulació de bicicletes. Aquell episodi va representar un crit d'atenció per a unes autoritats que se sorprengueren de la capacitat organitzativa de l'oposició antifranquista. En represàlia, els locals de la JOC van ser clausurats temporalment i Ramon Puiggrós, juntament amb militants del PSUC com ara Lluís Vega, van ser detinguts com a sospitosos d'haver organitzat la protesta i d'haver-hi participat.

A principi dels anys seixanta dos fets coincidiren alhora en la vida de Ramon Puiggrós: d'una banda, s'uneix en matrimoni amb Encarnació Gómez, una jove mestra d'escola molt activa, i de l'altra, col·labora durant un temps amb el sindicat d'arrel cristiana Solidaritat d'Obrers de Catalunya (SOC). Un tomb important en la lluita obrera i per les llibertats es produeix a partir de l'any 1962, quan molts treballadors es mobilitzen per exigir millores salarials i el compliment dels convenis pactats a les empreses. En el si de l'OSE van arribar a coincidir treballadors molt implicats en l'activisme contra la dictadura i aquells que, sense tenir una adscripció política, s'havien convertit en membres actius d'una comissió d'obres d'una fàbrica, obra o taller. A mit-



Puiggrós amb la seva tia el dia del seu casament

jan dècada dels seixanta, Ramon Puiggrós va entrar en contacte amb la Unió Sindical Obrera (USO), a través de la qual enriquiria la seva formació ideològica i sindical, però, al mateix temps, tal com explica en una entrevista concedida l'any 1997, "també participava en les assemblees que es feien a CCOO, perquè com que CCOO no es presentava com una organització sinó com un moviment, aleshores hi anaven els treballadors d'una manera col·lectiva i participativa". En aquestes reunions que se celebraven als boscos dels voltants de Terrassa va coincidir amb militants comunistes del PSUC, com ara Cipriano García, Antonio Casas, Bartolomé Baños i Juan Martínez.

Sense deixar la seva activitat sindical, Ramon Puiggrós va impulsar el Centre de Cultura Popular, una entitat filial de la JOC i dependent de la parròquia del Sant Esperit. Tot i ser un local vinculat a l'estructura de l'Església, estava obert a la participació de la població. Aquest centre pretenia desenvolupar tot un ventall d'activitats dirigides a la formació dels obrers i en favor d'un despertar de la consciència de classe. El CCP es va convertir en un espai de confiança per a aquells que s'hi aproximaven i de debat lliure dels problemes sociolaborals. Va organitzar cinefòrums, xerrades i cursets, però també serví de cobertura perquè es trobessin militants sindicals antifranquistes, particularment els militants del catolicisme obrer i els joves comunistes que impulsaven les CCOO, com ara Juan Márquez i Francisco Gordillo.

Per damunt de consideracions ideològiques, Ramon Puiggrós era un ferm defensor d'ocupar les juntes socials del Sindicat Vertical. Es tractava de saber treure el màxim profit de les possibilitats i dels recursos que oferia l'estructura sindical franquista. Al principi, l'estratègia de la lluita legal no va ser compresa per molts i algunes organitzacions antifranquistes la van veure com una pèrdua de temps, ja que les estructures del Sindicat Vertical estaven expressament dissenyades per bloquejar qualsevol iniciativa que sorgís de la massa obrera. Tanmateix, a mesura que passaren els anys (a partir sobretot de les eleccions sindicals de 1966), el plantejament de Puiggrós i d'altres militants sindicals que pensaven com ell va anar donant els seus fruits fins que, a les acaballes de la dictadura, el Sindicat Vertical ja no era més que una bastida a l'ombra de la qual s'havia anat construint un nou moviment obrer.

El setembre de 1966, Puiggrós va ser animat pels seus companys de SAPHIL a presentar-se a les eleccions sindicals d'aquell any. Escollit membre del jurat d'empresa, va ocupar càrrecs de responsabilitat durant tot el temps que va estar dins l'estructura de la CNS. Durant dos anys va ser vicepresident del Sindicat Tèxtil



Puiggrós a la seva taula a SAPHIL

de Terrassa, fins que va ser elegit president provincial de l'Agrupació Llanera, també dins el Sindicat Vertical. Des d'aquesta funció va participar en la negociació de molts convenis col·lectius del tèxtil i va lluitar per aconseguir millores laborals que permetessin pal·liar les precàries condicions de vida i treball de les famílies obreres, especialment en el sector en què ell treballava -el tèxtil-, que era un dels més importants de la indústria catalana. Puiggrós va ser un defensor convençut de la negociació col·lectiva com a tàctica preferent per assolir aquests guanys, sense excloure el recurs a les vagues com a forma de pressió.

D'entre les nombroses negociacions que va protagonitzar Puiggrós en l'àmbit del tèxtil, la més destacada va ser el conveni col·lectiu de l'any 1974, en què els representants dels treballadors demanaven la reducció de les 48 hores setmanals que es feien a 44. Es va convocar una assemblea al Teatre de La Creu de Sabadell, que servia de local del Sindicat Vertical, en què van participar delegats sindicals de tota la comarca. En aquella assemblea es van elegir les sis persones que anirien a Madrid, en representació del Vallès Occidental, per participar en les negociacions. Puiggrós va formar part d'aquesta comissió deliberadora, juntament amb altres sindicalistes del Vallès, com ara Blas Matilla i Antonio Casas. Finalment, després de molts estira-i-arronses, es va assolir l'objectiu que el conveni determinés que la jornada de treball s'establís en 44 hores setmanals.

Com molts dels que en aquells anys van lluitar per les llibertats individuals i col·lectives, va patir en primera persona la urpada de l'aparell repressiu del règim franquista. Ramon Puiggrós va tornar a ser detingut per la policia arran d'una conferència orga-

nitzada l'octubre de 1967 pel Centre de Cultura Popular de Terrassa sobre les eleccions a procuradors a Corts, on es va repartir propaganda en contra del règim. La detenció d'un jove treballador que llançava els mateixos fulls volants cridant a abstenir-se en les eleccions va propiciar que

durant la matinada del 9 d'octubre de 1967 la policia assaltà el local del CCP, realitzés l'escorcoll corresponent i detingués els dirigents de l'entitat sota l'acusació de propaganda il·legal. Puiggrós va ser empresonat a Terrassa durant el mes d'octubre i, fins que no va ser processat, va haver de presentar-se cada quinze dies a la comissaria. Fou jutjat el 28 de maig de 1968 pel tristament cèlebre Tribunal d'Ordre Públic (TOP). Finalment, el seu advocat defensor, Agustí de Semir, va aconseguir la seva absolució del delictes de propaganda il·legal. L'episodi va donar peu a una emotiva mostra de solidaritat quan els seus companys de la fàbrica on treballava van decidir fer vaga perquè fos readmès a la feina un cop sortís en llibertat. I ho van aconseguir.

A mitjan anys setanta entra a l'USO convençut que en aquesta organització es mantenia la independència entre sindicat i partit polític, existia una democràcia interna i s'aspirava a un socialisme autogestionari. Com a secretari general del tèxtil d'USO a tot l'Estat va intervenir en les negociacions del Pla de Reestructuració del Sector Tèxtil Llaner l'any 1975, per intentar reduir les profundes repercussions a la ciutat: tancaments d'empreses i pèrdues de llocs de treball. Ramon Puiggrós ha cercat sempre una organització que li oferís respostes a la seva consciència socialista que progressivament havia anat adquirint des que, en perdre els pares, va començar a pensar que "la societat el va acceptar només per a allò perquè em necessitava, sense tenir en compte el que necessitava per realitzar-se com a individu". Assolir l'ideal d'un sol sindicat que representés els interessos del conjunt de la classe obrera era el seu desig, pel qual va treballar activament dins de l'USO i, a partir dels anys vuitanta, a CCOO. La unitat mai no va acabar de quallar en



Manifestació per la salvació de Terrassa Industrial, el 1984

l'àmbit d'organitzacions, però sí que es va aconseguir una notable unitat d'acció que va ser la clau de la majoria d'èxits sindicals d'aquells anys decisius. Encetada la nova etapa democràtica, Ramon Puiggrós va continuar la seva activitat com a sindicalista en el si de Comissions Obreres, on va arribar a ser secretari general de la Federació del Tèxtil de Catalunya fins a l'any 1987. A partir de 1994 va ser nomenat president de la Federació del Tèxtil i la Químic de Comissions Obreres, un cop unificades, càrrec que va exercir fins a la seva jubilació. Més sindicalista que no pas polític, durant el seu llarg viatge de compromís en la defensa dels interessos dels treballadors va militar en diferents organitzacions i partits polítics sempre d'esquerres i sense deixar mai de banda l'activisme sindical que, per a ell, ha estat sempre prioritari. Durant els primers anys de la transició democràtica va pertànyer a les organitzacions socialistes Reagrupament Socialista i Democràtic i PSC-Congrés, i durant els anys vuitanta i noranta es va afiliar successivament al PSUC, a Iniciativa per Catalunya (IC) i al PSUC Viu-EUiA.

Una de les seves darreres aportacions ha estat com a coordinador del llibre *El treball tèxtil a la Catalunya contemporània* -promogut per Comissions Obreres-, en què es ressegueix l'evolució d'aquest sector en els últims 175 anys. Puiggrós ha volgut retre homenatge a un sector que ha estat

el motor de l'economia local i una de les indústries més importants del país durant generacions, en una època de tancament i deslocalització industrial. Ramon Puiggrós ha estat un dels sindicalistes terrassencs amb una trajectòria més compromesa i activa en la defensa dels interessos dels treballadors, una trajectòria certament digna d'elogi i de reconeixement democràtic. Alhora, el seu exemple i experiència s'ha convertit en un referent i un model per a les noves generacions que volen un món més just i en pau. Per tots els mèrits contrets durant més de mig segle de lluita pels drets i les llibertats, l'any 1990 la Generalitat de Catalunya li concedí la Medalla President Macià al Mèrit en el Treball.

Josep Lluís Lacueva
Historiador



Puiggrós i Jordi Pujol

Per una amistat i un compromís

La nostra relació amb en Ramon va iniciar-se a la JOC (Joventut Obrera Cristiana) i al LCCP (Centre de Cultura Popular), al carrer del Racó. Van ser temps d'esperança, de lluita i d'amor: d'amor entre nosaltres, de lluita contra les injustícies. Van ser temps en què molts de nosaltres, al seu costat, vam adquirir els valors que ens han acompanyat al llarg de la nostra vida -malgrat les circumstàncies que interromperen aquesta relació-; el seu compromís i exemple han estat el nostre mirall.

La seva solidaritat envers els altres ens ha permès continuar la tasca que va iniciar en defensa dels drets de les persones i de les classes més desfavorides de la societat. Aquestes conviccions i aquesta tasca han continuat sent les seves.

Encara recordem quan ens confessava els seus referents ideològics: el cristianisme i el marxisme, que per a ell eren inseparables. El cristianisme que porta la solidaritat fins a l'amor, i aquest amor és Jesucrist, un valor etern. I pel que fa al marxisme, aquest ha estat un mètode d'anàlisi amb què ha lluitat per aconseguir l'alliberament de la classe treballadora. La seva lluita des de la SAPHIL, passant per la Fiteqa de CCOO, ha suposat una gran aportació a l'avenç dels drets sindicals.

I la seva fe en Crist i en les persones ha estat el valor de la seva vida en llibertat, fraternitat i igualtat. Una vida que, al costat de l'Encarna, no l'ha construït sobre el consumisme ni els béns materials, sinó a partir de donar-se als altres.

Mai no s'aprofità del seu poder de convocatòria i dels càrrecs sindicals o socials que ocupà. Una prova ben clara: en l'actualitat no disposa ni d'habitatge propi ni s'ha lucrà de cap avantatge polític o econòmic. Haguera fàcilment pogut escalar en l'esfera política, social o municipal, però optà sempre pel servei desinteressat sense esperar recompenses.

Creiem que aquest esperit i aquestes conviccions avui ens fan més falta que mai. Enfront de tantes mancances socials, pobresa en augment a casa nostra i una violència estructural que acampa en aquest món globalitzat... caldrà que ens sentim implicats pel seu exemple i apel·lats a denunciar aquesta època d'abundància escandalosa de la nostra societat consumista.



Puiggrós de jove



Puiggrós amb la seva esposa

Conxita Montoro i Josefina Soler
Exmembres de la Joventut Obrera Catòlica (JOC)

Recuerdos de años de lucha y compromiso con el compañero Puiggrós

Fue a partir de 1965 cuando conocí a Ramon Puiggrós, con quien me uniría una buena y franca amistad, fundamentada en unos ideales y unos objetivos comunes. Aunque procedíamos de escuelas distintas -él militaba en la Juventud Obrera Católica y yo, en cambio, me había formado en el anarcosindicalismo y militaba en el PSUC-, pronto nos dimos cuenta de que era mucho más lo que nos unía que lo que nos separaba. Eran tiempos difíciles, todo estaba por hacer en materia de derechos y libertades. Y hacer significaba arriesgarse, salirse de la alambrada del régimen y aceptar las consecuencias que ello acarrearía en forma de despidos, malos tratos en comisaría, consejos de guerra y penas de prisión. Paradójicamente, lo peor de la dictadura hizo aflorar lo mejor de los que allí estábamos: nos hizo más fuertes, más comprometidos con nuestros ideales, más solidarios y unidos a nuestros compañeros, y más determinados a luchar y a no ceder al chantaje de la violencia.

Tanto Puiggrós como yo tuvimos claro que sólo desde la unidad sindical se podría reconstruir el movimiento obrero. Ramon, con su talante dialogante y paciente, ayudó a convencer a muchos de la necesidad de orillar diferencias y aunar esfuerzos para alcanzar aquellos objetivos en los que todos

estábamos de acuerdo: democracia, derechos laborales, sindicales y sociales, y libertades en general. A partir de ahí la colaboración entre comunistas y sectores cristianos de base fue cada vez más estrecha, sobre todo a raíz de la creación del movimiento de Comisiones Obreras.

Puiggrós era también de los que pensaban que había que aprovechar las estructuras sindicales de la dictadura para ir abriendo brecha desde dentro. Éste era un tema delicado ya que algunos veían en ello el peligro de acabar colaborando con el régimen (y de hecho así fue en algunos casos). Él siempre tuvo claro que una cosa no implicaba la otra y lo cierto es que, con esta táctica, conseguimos hacernos paulatinamente con el control de los sindicatos verticales para desesperación de los franquistas, que vieron impotentes como el juguete sindical inventado para amordazar a los trabajadores se volvía contra sus intereses. La situación llegó a ser tan tensa que, en ocasiones, la policía detuvo a cargos sindicales por el mero hecho de ejercer sus funciones legales.

Quiero destacar también el compromiso incansable de Puiggrós por mejorar las condiciones de vida y de trabajo de los obreros. En este sentido, fue un



Puiggrós hablando en una asamblea de la JOC en el bosque

firme partidario de la negociación de los convenios colectivos. Esta herramienta, a la vez que permitía encauzar la actividad sindical dentro de la legalidad, favorecía la discusión directa entre obreros y empresarios, dejando de lado al régimen. Así nació la cultura sindical y patronal moderna en nuestro país. A ello contribuyeron hombres como Puiggrós, quien actuó como representante de los trabajadores del textil en importantes negociaciones tanto en los últimos años del franquismo como posteriormente.

Ya en la etapa democrática, he coincidido con él en Comisiones Obreras, primero en la Federación del Textil-Piel de Cataluña y más recientemente en la Federación de Pensionistas y Jubilados del Vallès Occidental. También en el movimiento asociativo vecinal hemos compartido inquietudes y reivindicaciones y, aún hoy, al cabo de los años, continuamos trabajando con la misma ilusión de siempre por una sociedad más libre, justa, igualitaria y convivencial.

*Antonio Casas Cazorla
Militante del PSUC y de CCOO*



Puiggrós i Antonio Casas

Vivències compartides de lluita obrera en el sector de la llana de Terrassa

Guardo un record entranyable del Ramon Puiggrós que vaig conèixer i tractar durant el període en què vaig viure a Terrassa (1968-1983) desenvolupant la meua activitat laboral i sindical. Ell va ser un dels qui em van introduir en la lluita sindical quan, acabada la meua jornada de treball dels dissabtes a Fontanals, assistia a les reunions i xerrades que se celebraven al Centre de Cultura Popular, entitat que el Ramon animava.

Dir Ramon Puiggrós és dir passió per la causa obrera i lluita infatigable per la seva emancipació. Bon orador i gran comunicador, ha posat aquestes qualitats al servei d'un objectiu: fer avançar els treballadors i treballadores en la presa de consciència de la seva realitat, convençut que qui guanya en consciència reivindica els seus drets i no deixa de lluitar per molt dura que sigui la lluita.

El sector de la llana es trobava a començament dels

anys setanta en un nivell molt baix si el comparem en salari i condicions de treball no tan sols amb el ram del metall sinó amb altres sectors del tèxtil, com ara el ram de l'aigua. El moviment sindical havia de fer molta feina. Vaig participar en aquells moments tan intensos: un parell de tardes a la setmana ens trobàvem treballadors de diferents empreses als passadissos del Sindicat Vertical. Hi anàvem alguns de Fontanals i intercanviàvem informació del que passava a les diferents seccions de l'empresa; també fèiem consultes jurídiques als advocats del sindicat. Fins i tot, amb molta precaució -"las paredes oyen"- preparàvem estratègies per resistir-nos a les mesures implantades per l'empresa. Allà ens trobàvem amb Ramon Puiggrós i altres sindicalistes i contrastàvem enfocaments davant d'aquests problemes. De vegades es vivien moments de tensió al local del sindicat, on els jerarques exercien de controladors dels treballadors i neutralitzadors de conflictes. Calia desemascarar-

los, enfrontar-los a problemes que no podien defugir: tancaments d'empreses, acomiadaments imprevistos, augments excessius de ritmes de treball... En Ramon es movia bé en aquest terreny; no tenia la confiança dels jerarques però tampoc el podien ignorar per la representativitat que s'havia guanyat pel suport que rebia dels treballadors, amb els quals sempre estava unit en la defensa dels seus interessos. La lluita va donar alguns fruits, concretament un augment salarial lineal molt notable en la negociació d'un conveni col·lectiu del sector de la llana. En Ramon era a Madrid, negociant, mentre a Terrassa i Sabadell fèiem dos dies seguits de vaga. Allò no s'havia vist mai; quina unitat, quina força la dels treballadors traient-se de sobre la por!

En Ramon és un corredor de fons, i la vivència dels problemes i les esperances obreres omple la seva vida en tots els aspectes. També la seva fe en Crist, l'alliberador, es tenyeix de solidaritat obrera; en els actes religiosos als quals assisteix intervé sovint presentant la vida, els patiments i la lluita dels treballadors de les fàbriques de la ciutat.

La tasca de sindicalista és dura perquè vol dir estar sempre a punt per entomar els problemes dels que són tractats injustament. Més encara en el tèxtil, en què els obrers han pagat les conseqüències d'una profunda crisi industrial amb el tancament massiu

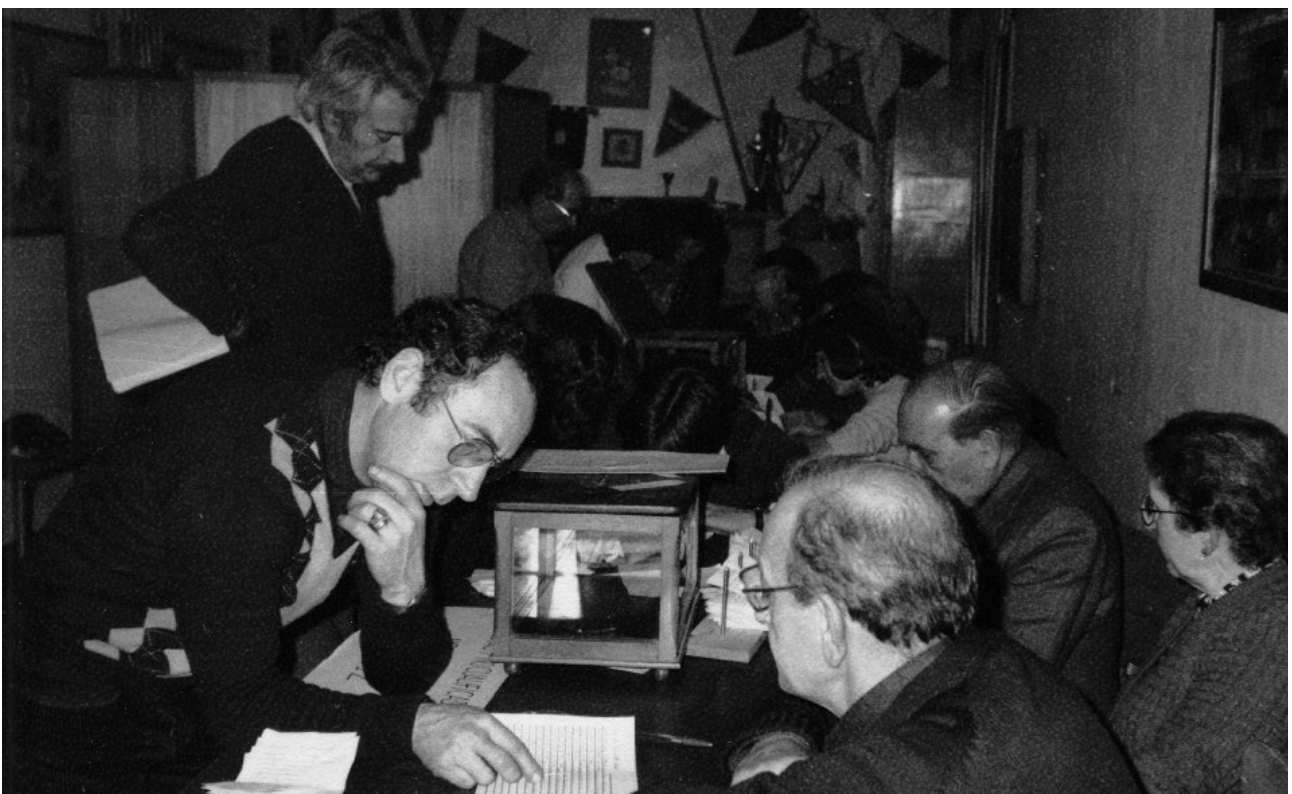
d'empreses. En Ramon ha tingut clar que aquesta era la seva vocació i molts homes i dones de Terrassa en són testimonis. Va viure en primera línia el Pla de Reestructuració del Sector de la Llana, participant en les reunions de la comissió i intentant que les conseqüències fossin suportables.

Avui, en els primers anys del segle XXI, les circumstàncies han canviat: els processos productius, les lleis, l'entorn polític... Seguim pensant que la lluita dels treballadors és l'única manera d'arreglar els problemes que tenim? Quines formes ha de tenir aquesta lluita? Quins són els nostres aliats i quins són els nostres adversaris? Aquestes preguntes les fa en Ramon a les noves generacions de treballadors.

Estic convençut que el seu exemple, i el de tants homes i dones lluitadores, estimularà els nous sindicalistes per tal que, com diu Lluís Llach, "sàpi-guen trobar noves sendes" en la lluita contra el problema de sempre: les relacions injustes que hi ha implantades en la forma actual de producció de riquesa i la seva distribució.

Víctor Blajot

*Militant de CCOO del sector tèxtil
i antic treballador de Fontanals*



Eleccions sindicals

Satisfacció per un homenatge merescut



Manifestació pels carrers de Terrassa l'any 1984

La notícia que l'Ajuntament de Terrassa concediria la Medalla de la Ciutat a Ramon Puiggrós em va produir una doble satisfacció: en primer lloc, perquè s'ho mereix, per la seva trajectòria al servei dels drets i les llibertats individuals i col·lectives, i també perquè aquest homenatge és també un reconeixement a tota una generació de terrassencs que vam prendre part activa en la lluita sindical i política contra la dictadura franquista i pel restabliment de la democràcia.

Vaig conèixer Ramon Puiggrós enmig de l'efervescència política, social i sindical de la Terrassa dels anys seixanta a setanta. Eren els anys de formació i consolidació del nou moviment obrer i Terrassa bullia d'activitat. Jo militava al PSUC i pertanyia a Comissions Obreres. Puiggrós havia militat a la JOC i, posteriorment, va afiliar-se a l'USO. Encara que ell no es va incorporar a l'estructura de Comissions fins entrada l'etapa democràtica, vam tenir ocasió de col·laborar estretament en nombroses ocasions. Ell sempre ha estat una persona molt oberta i participativa, i en aquella època més que la filiació política o sindical el que comptava era la voluntat de fer coses, de treballar pels drets dels treballadors i de la societat en general, i en això la coincidència amb Puiggrós sempre va ser plena. Va ser una època en què, si bé no vam aconseguir la unitat sindical que preteníem, sí que vam saber coordinar-nos i anar tots a l'una en els moments decisius. Fèiem moltes reunions i assemblees, organitzades per Comissions Obreres i en què participaven sindicalistes de totes les tendències, tant a la seu del Sindicat Vertical (aprofitant

les estructures sindicals del règim) com als llocs més diversos: locals d'entitats catòliques, places i boscos, com ara les famoses assemblees de la font de les Canyes. Això va cohesionar-nos molt com a moviment, especialment perquè sovint apareixien la Guàrdia Civil o els *grisos* i començaven a reparar llenya. Un dels moments destacats de la trajectòria sindical de Ramon Puiggrós va ser la famosa negociació a Madrid de les 44 hores setmanals, l'any 1974. Ell havia estat escollit, juntament amb Antonio Casas, per representar el sector tèxtil del Vallès Occidental. Era una responsabilitat molt gran, ja que ell havia de negociar en nom de tota la comarca i la negociació no era fàcil, amb una patronal que no estava disposada a cedir. Al final ens en vam sortir gràcies a la bona coordinació que hi va haver: Puiggrós i Casas ens informaven de com anaven les negociacions i nosaltres, des de Terrassa, fèiem accions reivindicatives per pressionar a favor de l'objectiu que ens havíem marcat.

Posteriorment, a partir la transició, les nostres trajectòries han seguit itineraris diferents, però hem conservat una bona amistat i un record inesborrable d'aquells anys viscuts al peu del canó de la lluita antifranquista. Reitero, per tant, la meua íntima satisfacció per aquest merescut homenatge a Ramon Puiggrós, a qui vull fer arribar, a través d'aquestes ratlles, la meua sincera i afectuosa enhorabona.

Francisco Gordillo Quirós
Secretari de la unió local de CCOO
durant la transició

Ramon, compañero sindicalista y amigo

Mi relación con el compañero Ramon Puiggrós se remonta a finales de los años sesenta, con motivo de la negociación de uno de los muchos convenios del textil de los que he formado parte de las comisiones negociadoras. En aquellos momentos ambos estábamos en el Sindicato Vertical, el único que oficialmente existía. Yo ya militaba en Comisiones (en aquel tiempo en la clandestinidad) y Ramon mantenía una estrecha relación con nosotros.

Por motivos de ubicación de las respectivas empresas en las que prestábamos servicios en aquellos momentos, yo representaba a los trabajadores de Sabadell y él a los de Terrassa.

Ramon era ya en aquel tiempo un firme defensor de las libertades sindicales y de los derechos democráticos de los trabajadores, y estas convicciones personales le habían llevado a tener graves problemas con la dictadura franquista y a ser procesado por el TOP (Tribunal de Orden Público).

En 1990 la relación personal y de amistad que hay entre Ramon y yo crece, ya que por esas fechas dejé la S.G. del textil de Terrassa y pasé a realizar tareas de dirección en la Federación Textil de Catalunya, de la que Ramon era secretario general.

Con Ramon he vivido situaciones difíciles y complejas en el sector del textil, entre ellas la crisis del 92, que afectó a las empresas más importantes de Catalunya de tejeduría y hilatura. También vivimos la unión con el sindicato de químicas el 6 de mayo de 1994, en un congreso de fusión que se celebró en nuestra ciudad.

En la nueva Fiteqa (Federación Textil, Químicas y Afines) continuó nuestra relación personal y sindical, con Ramon como presidente y yo en el equipo de dirección. Su presencia en el nuevo cargo contribuyó a fortalecer esta fusión. Permaneció en el cargo hasta el año 2000, cuando en el congreso estatal en Tarragona se decide crear el servicio



Primer congrés de Fiteqa

histórico estatal de la federación, y Ramon optó por abandonar la presidencia para dirigir el nuevo servicio.

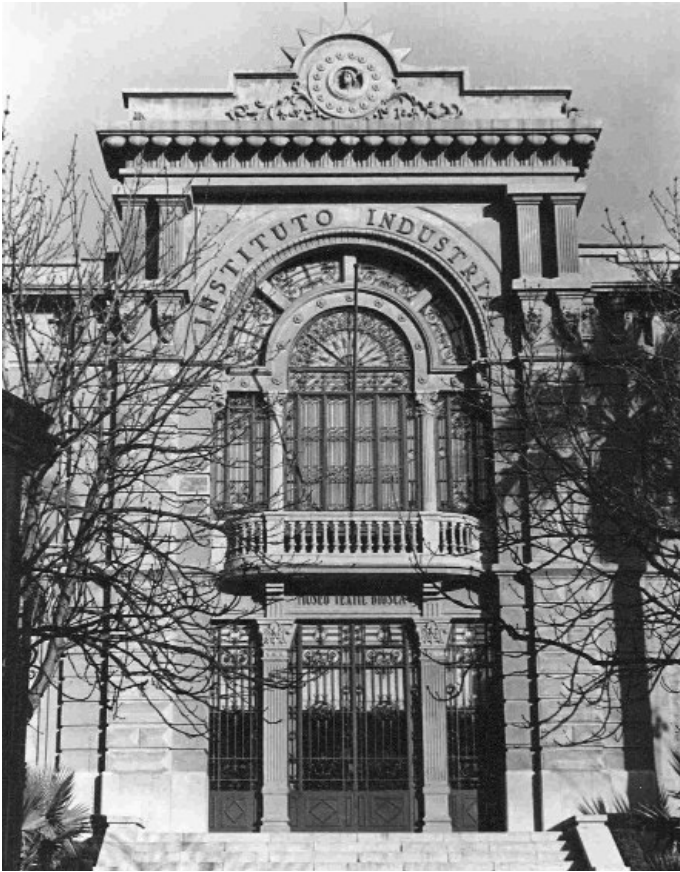
Durante cierto tiempo, Ramon recogió datos de multitud de empresas del sector textil de Catalunya, algunas cerradas y otras en activo, y con la ayuda de historiadores de la UAB y la Universitat Pompeu Fabra colaboró en la edición del libro *Treball tèxtil a la Catalunya contemporània*, que recoge aspectos tan variados como el avance técnico del sector y la lucha de los trabajadores por la mejora de las condiciones laborales.

Ramon, por edad, abandonó la relación sindical con Fiteqa en 2005. Pero esta alma inquieta y siempre preocupada por los trabajadores sigue al pie del cañón en la Federación de Pensionistas y Jubilados de CCOO de nuestra comarca y en la federación de vecinos de nuestra ciudad.

Sirvan estas líneas para mostrar el respeto y la admiración que siempre he sentido por el compañero y amigo Ramon Puiggrós, que ha dedicado su vida al servicio de los trabajadores en situaciones difíciles, sin esperar ni pedir nada a cambio.

Blas Matilla
*Responsable del Sector Textil de FITEQA
de CCOO*

El reconeixement de l'Institut Industrial



L'Institut Industrial, l'any 1958

Informat de la proposta de concedir la Medalla de la Ciutat a Ramon Puiggrós Esteve, em plau manifestar, com a president de l'Institut Industrial durant els anys de la transició, el meu ple acord amb la dita concessió. Expresso així el meu reconeixement als mèrits contrets pel Sr. Puiggrós al llarg de la seva profitosa actuació sindical, en tots els aspectes, i tal com vam poder comprovar els qui vam viure aquell període.

Miquel Rambla Castells
President de l'Institut Industrial
durant la transició



Puiggrós parlant a la Via Laietana de Barcelona



Col·lecció *Homenatges*

Aquesta edició ha estat realitzada amb motiu del lliurament de la Medalla de la Ciutat al Sr. Ramon Puiggrós Esteve, el dia 16 de gener de 2007, a la Sala de Plens de la Casa Consistorial.

Edició: Ajuntament de Terrassa. Alcaldia-Presidència. **Coordinació:** Servei d'Imatge i Comunicació i Foment de Terrassa.

Fotografies: Arxius de la família i amics, Arxiu Històric de CCOO i Arxiu Municipal.

Textos: Pere Navarro, Josep Lluís Lacueva, Conxita Montoro, Josefina Soler, Antonio Casas, Blas Matilla, Víctor Blajot, Francisco Gordillo.
Terrassa, gener de 2007